„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску, Србију Црну Гору и друге стране земље.

на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23.—	„
на чет. год.	К 8·50	11·50	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 25. У Новоом Саду, у уторак 4. (17.) фебруара 1914. Година XXX.

ПРИНЦ ВИД ПУТУЈЕ.

Принц Вид путује у Арбанију. Био је у Риму, био је у Бечу и вратио се у Немачку, где ће примити арбанашку депутацију, која ће га, једва једном, повести у Арбанију. И тако ћемо добити нову државу, прилично екзотичну, али нову.

Како је фабрикована Арбанија, сви добро знамо, и сви смо склони насмешити се, кад се то име спомене. Није, најпосле, чудо: данашњи је нараштај обавештен о томе, како државе постају, па зна, да оне не постају на силу, и да је мала гаранција за организацију државног живота, ако се нађе владалац, склон на вратоломије, па му се даде десет милијона, да собом понесе на врзино коло.

Шта ћемо најпосле: тако су хтеле Италија и Аустро-Угарска, и то одговара њиховим животним интересима. И због тога је фабрикована нова држава, премда се зна, да се државе не праве у фабрикама. Али је настало чудно неко време, те бива, да се и државе производе, не саме од себе, него за љубав заграничних животних интереса.

Једно је само ствар загонетна: у чему су животни интереси обе силе, и да ли су они у Арбанији идентични, те да може ортаклук остати трајан. Ни то, до душе, није тако велика загонетка, јер има гласова, који веле, да су интереси обе силе противни, те да ни ортаклук не може бити трајан.

Шта ће пак бити онда, кад се компанија распадне, није тешко погодити, а неке несташне публицисте већ су писале, да ће између оба савезника доћи до сукоба. То је музика будућности, и није чудо, што има злурадих људи, који већ сасвим озбиљно рачунају на рат између обе силе.

Тешко је, у осталом, таке немиле догађаје прорицати, и нека промисао божји сачува масе народне од њих, али је једно постало истина: принц Вид путује у земљу Арбанију.

Добио је десет милијона, а Есад се одрекао председништва сената и води депутацију пред принца. Колико је све то стало, зна међународна контролна комисија; колико ће још стати, биће приватна, интимна ствар новог арбанског владара. Стаће свакако врло скупо, но принцу Виду, јер је човек, јер је отац породице, желимо, да га ипак толико скупо не стане као храброг браниоца Скадра Риву-беја. Због тога, ако који пут оде на вечеру код Есада, нека се, при повратку, боље узме у памет него безавлени Рива беј.

Принц Вид путује у Арбанију, дан се одласка, истина, још тачно не зна, али он за јамачно путује, и добро је, што то чини. Бечким је новинарским шмоковима пао терет са срца, они већ виде земљу обећану и, да угоде грофу Берхтолду, кличу: сад ће Арбанија постати држава! Дабог-ме, скрпљено је десет милијона, Есад је добро подмазан, и цекини ће се просути по Арбанији. Десет милијона франака, то ти је пола милијона наполеона, неколико пуних бисага. Тго се тражи, и тако постају нове државе. Наше порезне круне и италијанске лире овде се и не рачунају, а ттајни поповски фондови да се и не спомињу.

Добро је, што принц Вид једва једном путује на место опредељења, јер је крајње време, да се види, шта ће бити и шта може да буде од Албаније. Шама је, истина, већ прешло у рђаву навику иронисање са арбанском државом, но ваља се, ма и привременсо, оканути шале и подсмевке, јер је, најзад, у питању један народ.. Арбанци су нам, до душе, од памтивека крвни непријатељи, али су ипак народ, па нека и они покушају, да се одржаве. Треба бити стрпљив, па да се види. Ко зна, најпосле, може и из Албаније неки државни ђаво да се излеже!

Развије ли се Арбанија у државу, то за српско племе не ће бити трагично; биће, шта више, корисно. Нова, добрро организована Арбанија може бити само од користи, јер може да буде паметно и трезвено руковођена, а тимме се добија нов фактор, који по балкански блок може да буде од користи. Ако Арбанци буду у стању образовати државу, наћи ће се међу њима и државника, који ће разумети и идеју балканскога савеза. Ако . . .

Ако се пак то не догоди, и ако се покаже, да је општа импресија о Арбанији тгачна т. ј. да је та земља гнездо политичких смотауза и бриганата, онда њезина будућност не ће бити никаква загонетка. Земља, која не може да се подржави, постаће плен туђе власти; биће прегажена и подељена. Између кога? Између Италије и Аустро-Угарске? Мрка капа зла прилика! **S.**

Политички метеж у Бугарској.

»Рјечки Нови Лист« доноси из *Софије* овај значајни допис о данашњим приликама у Бугарској:

»Састав, размјерје странкама недавно распуштеног Собрања најјаснији је одсјев и приказ политичког стања у нашој домовини. Усљед коначног неуспјеха балканског рата настао је метеж, који је психолошки разумљив и врло лахко схватљив.

Пораз, што га је Бугарска доживила на Брегалници, разлог је, да влада не може извојевати већине уза све грожње, да је угрожена народна слобода и да треба године ране лијечити сложним радом свију странака.

Али ни задњи посљедак избора, а нити онај, који ће услиједити у ожујку код нових избора, не ће бити права изјава воље народа. Не само за то, што се и психичким и физичким страхом дјелује на народ, већ и за то, што се је душа народна притајила, што у њој кључа нова форма владавине.

Ту и тамо чују се повици за установљењем републиканске владавине. Ти се гласови проносе и јавно и мисао за овом замамном конституцијоналном формом налази све више терена. Наравно, да не ће до прекида одмах доћи. Но прилике, које се брзо развијају и које изазивљу данашњи жалосни народно-политички и још више дерутни господарски одношај, могле би ускорити ову народну жељу.

Нећу, а ви ни не очекујете да ћу ту упозорити на гласове о приближавању Бугарске Србији, о настојању тог савеза упливом и дјеловањем Русије, итд., јер сваки читатељ знаде, да се Бугарска настоји извести из ненаравног савеза са Турском.

Бугарска је изгубила према свом житељству неразмјерно много људи у рату. Уз људе жртвовала је финанцијално толико, да данас не смаже покривати ни редовитих потреба.

Жељезнички радници нису добили плаћу и спремају се на штрајк.

Индустрија, обрт и остале гране трговине усљед помањкања капитала, а донекле и радне снаге, падају и требати ће жртава и времена, да се придигну. Многи се кругови огледавају за Србијом т. ј. да напусте овдје, а оснују или нађу тамо посла за себе.

Прилике су у опће тамне и замршене. Партизани бацају кривњу један на другог ради недаћа у рату. И ово рађа баш новом идејом, *републиканском* и јака је струја, која ју још пригушено исповиједа.

Овим вам доказујем темељитост гласина пригодом повратка Кобурга из Беча у Бугарску, да народ тежи за преломом, да прекине с њим. У опће није искључено ни да би могло доћи и до *револуције*.

Не смијем заћутати, да иза све недаће *живо избија славенска мисао*, да уз разумљиву завидност, а и несклоност прам Србији, словенска узајамност није посве напуштена.

Народ зна, да је Србија била по Бечу средством краља Милана натјерана на Бугарску и да је Сливница политички злочинско дјело бечке дипломације. Сливница је балканским савезом била скоро избрисана, јер каснија мудра политика Србије није могла за ову несрећу кривити Србију.

Тако се већ и сада Бугарска отрезњује од грозног ударца на Брегалници. Бугарску није овдје побиједила Србија, већ Беч, као што је и Србију код Сливнице, а само да ослаби снагу Славенства и одлучну ријеч Славенства на Балкану.

Народ бугарски се враћа себи и све махинације, које из реченог извора иду за тим, да раздвоје војску од народа, не налазе више плодна тла.

Након ударца код Сливнице Срби су се опаметили. То ће се догодити и са нашим народом, то се чак мора догодити, јер је то једини спас. Бог дао само, да се више овако кобне погрјешке не догађају, па да се обистини оно економско начело: nessun male viene per nuocere.

Ми смо у Плевни а на успомену Сливнице (срамоту Славенства) подигли споменик како Бугарин гњави Србина. Што би се нама чинило да Срби уврате Брегалницом?

Минули рат нека буде подуком, да се на братској срамоти и пропадању не гради добра будућност. Само руком о руку, само на заборави непријатељства и свијести, да не потичу од сродног народа, већ потицањем интереса туђинца, и опет може, да ускрсне толи важан — нови славенски балкански савез.

Само тај савез може створити снована велику Бугарску и поправити што је скривила туђа рука.

—ић.

Отворење црногорске Нар. Скупштине.

— Велезначајна бесједа којом је Његово Величанство Краљ и Господар Црне Горе Никола I. отворио сједнице Народне Скупштине сазване у први редован сазив на дан 29. јануара 1914. год. на Цетињу.

Цетиње, 30. јануара.

Први редован сазив новоизабране Народне Скупштине црногорске отворио је Њ. В. краљ и Господар удвојене Црне Горе, *Никола* I., овом значајном и родољубивом пријестоном бесједом:

Господо Народни Посланици,

Особито сам радостан што данас први пут послије *два шешка раша* и *великих срећних историјских догађаја* из минуле двије године видим око себе сабране представнике драгога Ми народа, које поздрављам срдачном добродошлицом.

У овоме тренутку одајмо најприје *хвалу Творцу*, под чијом је заштитом наша Отаџбина изашла побједоносна из борбе за слободу браће у Отоманској Империји Сјетимо се *вјечитом захвалношћу и признањем наших хероја*, који на Мој позив полетјеше у свети бој и одговорише очекивањима, која Мој народ и Ја у њих полагасмо.

Господо Народни Посланици,

Десетог априла прошле године сврши се страшни вјековни бој Црне Горе са Турском. Тога дана *рука црногорска исшаче Душанову заставу с орлом на преошетом Скадру*, потоњем бедему и знаку турског освојења. Српство се ослободи испод Турака од Мора до Дунава. У томе шестовјековном двобоју са Турском море се наше крви пролило. У њој се утопио безброј наших јунака. Слобода и љубав домовине и жеља за потлаченом браћом бијаху огњиште, из којега је Црна Гора црпјела своју одлучност и љуту ватру издржљивости у одољевању мука. У истинској побожности, братској и синовљој љубави ускликнимо нашим мученицима: вјечна вам успомена и слава! А слава и хвала преосталим јунацима, који својим побједоносним барјацима проширише и обиљежише међе наше кршне постојбине и који нам руку у руку поставише драгој посестрими Србији, са којом нас никада ништа не ће раздвојити.

Захваљујући Богу и нашем јуначком прегнућу, доживјесмо давно очекивани дан. *Наше су шековине знашне, ма да су* **окрњене отмицом Скадра** — том *неизлечивом раном свакојега српског срца.* Скадар нам није био истргнут једном руком. Пред много њих ми смо га *морали уступити у корисш одржања европскога мира* и да бисмо очували остале тековине српског оружја.

Ненадмашан је био *наш војник* у овоме рату, јер као да је унапријед знао да се његов дуготрајни мегдан са Турчином за увијек прекида, те је на њега урођеном му храброшћу насртао и без узмака га таманио. *Ни шанац, ни жица, ни куле и градови нијесу* га *заустављали. Топу се ругао, а сабље и бајонете рукама је кршио.* Хтио је да његов јуначки супарник понесе собом утисак од његова витештва и храбрости.

Као крилат са босанске границе до пред сами Призрен, с једне стране, *у двадесет и два дана прешрчао је сав простор Мој вишез Црногорац,* освајајући Плевље, Бијело Поље, Беране, Плав, Гусиње, Рожај, Пећ, Дечане и Ђаковицу, све без почивка и ив једнога маха. С друге стране, у јуначком полету заузео је цијелу долину Бојане са обалом Јадранског Мора до града Љеша и Крајину са Језером, Штојем и Бардањолтом до висова Тарабоша, да отуда напада Скадар, док га није на предају принудио. Далеко бројно надмоћнији непријатељ у овоме простору пред њим је узмицао.

Да није оваки прегалац Мој Црногорац, зар би неуморан освануо у Митровици да Косовом и Скопљем корача и лако стигне у Куманово и отуда на висове око Брегалнице, да *удружен са браћом из Србије* и са храбрим Грцима, достојним Леонидиним потомцима, казни четвртога савезника, нашег *заблудјелог браша Бугарина,* за покушану отмицу крвавих савезничких тековина.

Кроз све те борбе и искушења *Мој Црногорац је без штедње крв пролевао,* Просто му било српско млијеко! Једном се живи и умире.

Благословом **свете српске слоге** ми смо побиједили. Савез са Краљевинама Србијом и Грчком био је у оба рата њима и нама срећан и успјешан.

Господо Народни Посланици,

Глас топа, који је у име Балканског Савеза Црна Гора код Подгорице прва испалила противу Турске, *одјекнуо* је у срцима синова Отаџбине *у далеким прекоокеанским земљама.* Већина њих похита под свој непобједиви барјак да се жртвује за слободу браће, а они, који спријечени немаштином не могаху доћи да крв своју пролију с браћом својом, напрегнутошћу своје патриотске душе и топлим молитвама Богу праћаху напредак своје миле отаџбине, и тако показаше да Црногорац вазда у души носи мисао и жељу за својом милом Црном Гором, ма колико од ње, силом прилика, био удаљен.

Под нашим барјацима *бројали смо довша наше јуначке браће из скоро свијех словенских крајева.* Долетјеше нам најприје из сусједне и миле нам Боке Которске, затим из Далмације, Босне и Херцеговине, Хрватске, Словеначке, Чешке и Русије, да помогну остварењу наших идеала, не жалећи за ту узвишену циљ своју племениту крв. Док родољубљем прожете именоване земље упућиваху своје младе синове на наша бојишта, дотле њихово становништво богатим хришћанским милосрђем притицаше у помоћ сирочадима палих бораца и одашиљаше своја удружења да његом и вјештином помогну нашем рањенику. У име Моје и ваше изјављујем поменутој нашој браћи дубоку захвалност, коју у не мањој мјери дугујемо и хришћанској потпори и милосрђу Друштава Црвених Крстова свију просвијећених народа.

Господо Народни Посланици,

Бог је подарио паћеној српској души **слогу и слободу** за којом је толико вјекова вапила. Црна Гора и Србија у топлом међусобном загрљају ојачане су хиљадама ослобођених Срба, који ће се кроз кратко вријеме такмичити у јунаштву и културном напретку са браћом ослободитељима.

Момци Српски из Старе Србије, Маћедоније и Зете неће јунаштвом изостајати иза браће из Шумадије и Црне Горе. Добитак нам је обилан и значајан. Он нам јамчи поуздану будућност.

Господо Народни Посланици,

Мир у Букурешту, до којега се је дошло послије жаљења достојног рата међу савезницима, уз мудру сарадњу и помоћ православне Румуније ударио је основе новоме реду на Балкану и *обезбиједио је наше национјоналне интересе.*

Пред нама се сада огледа недогледно поље културнога рада. Нове ратне тековине оптерећаваију нас новим дужностима и тешким задатцима. За успјешно вршење истијех потребни су нам нови свјежи извори народне и државне снаге, којој ће нас одвести само слободна утакмица свијех родољубивих основа Отаџбине. Од свијех нас тражи се сада више но икада много воље, преданости општем послу, међусобне љубави и плана у раду, који не смије да искључује ничију просвијећену помоћ, ничију на добро Отаџбине упућену контролу. Моја Влада, која ужива Моје пуно повјерење, а која у заједници са Мном улаже све силе да Земљу, истрошену и заморену ратним теготама, брзо поведе путу опорављења и напретка, изложиће вам програм својега рада. Ја се надам да ће тај програм, као израз стеченог искуства и као јемство нашега унутрашњега снажења на савременим подлогама, наићи на ваше одобрење и потпору, која је неопходна за његово правилно извршење.

Али прије свега дужност је и Моја и Ваша, Господо Народни Посланици, да се *побринемо: за сирочад погинулих јунака, за издржавање у рату онеспособљених,* за *одужење народу жртава у имању,* које је тако весело приносио Отаџбини, и да се *уреди и потпоможе насељење у новодобивеним областима.* Упоредо са тијем једна је од најпречих наших брига **Наша војска**, њена спрема и обука, завођење *сталнога кадра* у њој, јер је јака, свијем савременим потребама снабдјевена и одлично изучена и дисциплинована војска, најпоузданије јемство наше безбједности, нашега мирнога развића.

Рјешење чиновничког питања и уређење стања васпитача нашег подмлатка такође не трпе одлагања.

Моја ће вам Влада још у овом сазиву поднијети закон о инвалидима, закон о насељењу, закон о централној управи, закон о чиновницима грађанског реда, закон о народним школама, закон о административној подјели земље, закон о општинама и др.

У сагласности с Вама Моја ће Влада наставити тешки рад опорављања и спремања Земље. С обзиром на многобројне задатке изнутра и с поља, које нам донијеше срећни добитци оружја и ратом измијењене прилике, тај ће рад све нас стати много труда. Ваша мудра увиђавност и јака воља, да Мене и Владу озбиљно помогнете у раду на корист Отаџбине, крунисаће дјело наших заједничких напора.

Господо Народни Посланици,

Високо је уздигнут барјак подмлађене ратом проширене Црне Горе. На њем вазда остаје исписана мисао Мојега Дома, која је животворна мисао нашега племена, а која нас је кријепила у црним данима мука. Успјеси оружја српских краљевина очеличише ту мисао у срцима свијех нас и загријаше је новом још чистијом вјером у нашу снагу, у нашу будућност. **Одбрана добитака и даљи национални успјех зависиће само од сталног заједничког рада са братском Србијом и од традиционалне вјерности нашој моћној заштитници Русији.**

Господо Народни Посланици,

Наши су односи са свијема другим државама исправни и пријатељски. Налазећи да је мир неопходно потребан развићу наше отаџбине, Моја се Влада непрекидно стара да његовоме одржању допринесе свој дио. Са жаљењем помињем да је наше мирно развијање прошле јесени било угрожено од *упада оружаних Арбанаса* из Арбаније у земљиште српских краљевина. Али исти су били *сузбијени,* и ја се надам, да ће се сусједна нам Арбанија, чијој смо слободи толико допринијели, посветити унутрашњем срећивању, које јој је веома потребно, ако искрено жели да буде елеменат мира и реда на Балкану.

Желећи да вам рад буде користан Отаџбини и да исти у вама нађе извор своје снаге, Ја сам, Господо Народни Посланици, радостан што данас могу објавити, да су сједнице новоизабране Народне Скупштине, сазване у први редовни сазив, отворене.

Живјели Народни Посланици!

Живјела Црна Гора!

Цетиње, 29. јануара 1914. год.

НИКОЛА с. р.

Предсједник Министарског Савјета, Министар Војни, Заступник Министра Иностраних Дјела, Генерал-ађутант, бригадир сердар **Ј. Вукотић**, Министар Унутрашњих Дјела, **Лабуд Гојнић**, с. р. Министар Финансија и Грађевина, **Р. Поповић**, с. р. Министар Просвјете и Црквених Послова, **М. Мијушковић**, с. р. Министар Правде **Љ. Бакић** с. р.

Ова значајна пријестона бесједа примљена је од народних представника великим одушевљењем и одобравањем те је стари Господар бурно поздрављан. Из свакога реда ове бесједе говори велика душа једног великог владара и великог Србина.

ЕСАД-ПАШИНА ИЗЈАВА.

— После Вида престо ће припасти Есаду. —

Чланови европске контролне комисије, како из Драча јавља мајор *Зубовић* „Берлинер Тагеблату", лако су збацили Исмајила Кемала, јер је доказано било, да је он имао тајних веза са Бећиром, који је био дошао у Валону да изврши преврат у корист Ивет-паше, турског министра марине. Али са Есад-пашом нису могли тако поступити, јер овај није био уплетен ни у какву велеиздају и ни у какву прљаву аферу.

Они су га, дакле, замолили да дође у Драч, јер желе да се са њим разговарају. Тамо им је он изјавио, да је он готов да своју владу преда, али да је не ће предати контролној комисији, него само лично кнезу.

Том приликом он им је рекао:

— *То је мој услов, јер ја сам у мојој Арбанији створио ред и мир и зато хоћу да владу предам лично кнезу Арбаније и никоме другом, пошто ћу ја после његове абдикације или смрти, опет преузети владу Арбанијом.*"

Контролна комисија примила је ту изјаву и због тога је Есад-паша признат за вођу арбанаске народне депутације, која ће принца Вида позвати на престо Арбаније.

Једно писмо Лауша Кошута Илији Гарашанину.

— Један велики Мађар и један шваписки ренегат о Србима. —

У најновијем (8.) броју мађарског часописа »Uj Idők« (»Нова Времена«) износи мађарски књижевник Ар-

---

ЛИСТАК.

ТАЈНА СРПСКЕ ПОБЕДЕ.

— Лежи у српским националним врлинама. —

„Пти Журнал" доноси на уводном месту овај чланак Андре-а *Шерадама*:

„Дубоко национално поуздање најјаче је јемство за победу једнога народа. Велики успеси, које су Срби однели у последњим ратовима, доказују још једном више, и то сјајно, ову истину, коју човек није у стању тако јасно да представи у времену, када развиће војнога механизма може да наведе на мисао да коефицијенат „моралне вредности човека" има све мање утицаја у добијању битака.

Срби су победили нарочито с тога, што су свима, од генерала до простог војника, биле *дубоко уграване у срцу и у свести успомене из њихове некадашње историје,* коју су векови турске владавине потамнели и обуставили.

1907. године српска парламентарна комисија предузела је анкету о стању опште спреме војне. На име, у Нишу су изаслани народни посланици хтели да провере, шта рекрути знају о великим догађајима народне историје. Проба је учињена на једном пуку, рекрутованом из *најзаосталијих крајева* Србије. Узели су 200 првих рекрута по реду уписивања, дакле без икаквог одабирања, и они су имали да одговоре на ових десет питања:

О Краљевићу Марку?
О Милошу Обилићу?
О Кнезу Лазару?
О Цару Душану?
О Косовској Битци?
О Карађорђу?
О Кнезу Милошу?
Како се зове садашњи краљ?
Како се зове престолонаследник?
Има ли Срба ван Србије?

Одговори су дали ове резултате:

Сто на сто рекрута знали су да је Краљевић Марко, српски краљ у Прилепу и јунак из народне историје, био последњи бранилац независности Србије од Турака. Сто на сто знали су, да је Милош Обилић убио султана Мурата у Косовској Битци 1389.

Сто на сто знали су, да је кнез Лазар командовао српском војском у Косовској Битци и да је у њој погинуо.

Осамдесет на сто знали су, да је цар Стеван Душан, који је умро 1355., био највећи владар некадање Србије.

Сто на сто знали су, да је српска царевина пропала у Косовској Битци.

Шесет и два од сто знали су, да је Карађорђе био вођа првога српског устанка противу Турака (1804. до 1813.)

Педесет и девет од сто знали су, да је кнез Милош предводио други устанак, из кога се родила данашња Србија (1815.)

Деведесет и два од сто знали су име садашњег краља.

Деведесет и три од сто знали су име престолонаследниково.

Деведесет и осам од сто одговорили су, да има много Срба изван Србије.

Ти резултати очевидно утврђују, да је *цео српски народ, улазећи у рат противу Турске, био дубоко напојен великим успоменама своје најдавније народне историје;* он је сем тога био убеђен да садашњи идеал Србије треба да буде довољно проширење њених граница у истој мах колико ради повраћаја изгубљене територије, толико и да би оне најзад могле да обухвате све Србе на Балкану.

Па где је разлог тој значајној чињеници, да и најскромнији српски војници знају главне догађаје своје најдавније историје? У ствари за овај резултат се дугује *домаћем васпитању,* које је тако јако у Србији, да *свака генерација предаје са побожношћу идућој велике успомене прошлости.*

На тај начин и код најсиромашнијих српских сталежа још се говори, **после пет векова,** о Косовској Битци, као да је била јуче, а жестока и жарка жеља за народном осветом, која је нетакнута променама кроз столећа, објашњава много више него сви остали разлози оно одушевљење, оно самопрегоревање и оно непоколебљиво јединство, које су Срби посведочили у последњим ратовима. Срби су били у осталом величанствено награђени за њихове националне врлине, јер су за годину дана удвостручили територију своје земље."

пад *Пастор* једно до сада непознато, а врло значајно писмо великог мађарског револуцијонара и патријоте Лауша *Кошута*, што га је овај писао из Кутахије у Малој Азији дана 27. јуна 1851. г. тадашњем српском министру унутрашњих дела и знаменитом државнику Илији *Гарашанину*.

Као што је познато, *Србија* је *дала* год. 1849. *уточишта и заштите* томе великом Мађару, кад се је овај спасавао испред руске инвазије и аустријских жбира. Лауш Кошут је до смрти *признавао* каваљерство и великодушност, коју су му Срби указали непосредно после крвавих и жалосних догађаја од г. 1848.—49. То сведочи и ово сада објављено Кошутово писмо, које је писано *француски*, а гласи у српском преводу овако:

„Ексцеленцијо!

Услед Карезинијева одласка већ дуже време немам никаква извештаја о таковим стварима, које ме веома занимају. Али познајући Ваше *узвишене назоре**) и познајући Ваше *великодушне осећаје, којима сте ме благоизволели више пута одликовати*, **на чему ћу вечито бити благодаран**, — сада *без икаква размишљања поверавам себе витешкој части Ваше Ексцеленције*. С великим поштовањем Вас молим, да благоизволите дозволити предаваоцу ових редова, да се може бавити у Текији под Вашом заштитом, да га за то време у његову деловању не узнемирују, не буне и да му у погледу каквоће његова деловања запитивањима не досађују. Више од 4—5 дана не треба тамо да остане и ја својом поштеном речи уверавам Вашу Ексцеленцију, да се мисија мог човека ни у чему не коси са Вашом чашћу, Вашим положајем, са интересом или достојанством Ваше земље и владавине.

Нека Ваша Ексцеленција прими моје дубоко осећано велико поштовање и мој најдистингвиранији наклон, које овом приликом имам срећу изразити и с којима остајем

Вашој Ексцеленцији врло понизни, верни слуга

Лауш Кошут.

Његовој Ексцеленцији

И. Гарашанину

министру унутрашњих дела Србије

у

Београд.“

Да би се ово писмо сасвим разумело, ваља напоменути, да је у то доба Лауш Кошут по својој Европи агитирао, како би Угарској повратио слободу. У Угарској Кошутови повереници нису могли слободно да се крећу, те су тако боравили близу граница. О свом раду шиљали су Кошуту извештај у Кутахију.

А сад један контраст!

У истом броју тог мађарског часописа, коме је уредник познати мађарски књижевник и обермунговски посланик Фрања *Херцег* (вршачки Шваба, који се звао некад Херцог) написао је продужење неког свог недотупавног романа под насловом »Седам Шваба«. Ту г. Херцег велича јунаштво (!) и патријотизам, које вршачке и уопште банатске Швабе показаше год. 1848.—49. у борбама против „Раца“ и Србијанаца, које приказује као дивљаке и крволоке. Колико ли је велики Лауш Кошут *друкчије* мислио о тим „Рацима“ и Србијанцима, најбоље се види из горе наведеног писма великог мађарског патријоте. И зато се с осмехом и презрењем може прећи преко књижевног недоношчета г. Фрање Херцега.

*) Курзив је свуда наш. — Ур. „Бр.“

НОВИ САД, 3. фебруара 1914.

— **„Велеиздајничка“ парница против угарских Руса** тече тромо и досадно. Испитују се сведоци, од којих су више њих утврђени као обични полицајски „шпицлови“, а за једног општинског начеоника (кнеза), који је требао бити „крунски“ сведок, утврдио је брранилац др. *Клајн* документима, да је обичан *фалсификатор* и *вараалица*, и да је *жандармима дао штуђи* неке оптужене. Исказе *таковних* сведока телали службени Мађароски Кор. Биро, понешто се мало и преиначи и дода па се онда тако „ђколорисано“ шиље у велики свет, ккако би овај поверовао, да одиста поостоји велеиздајнички покрет међу ббедним угарским Русима! Све те махинације *службеног извештавања* оо току те велике мармарошке парнице открила су два *мађарска* престоничка листа: социјалнодемократска „Непсава“ и демократски лист „Вилаг“, који су уједно изнели и исказе оптужених пред судом: да су их *жандарми* по познатом већ методу „испитивали“. Такав исказ је пред судом дала и једна *мала девојчица*, коју су извели, да сведочи прооти против својих — рођених родитеља!

Мађарски новинар Виктор *Аради*, који се је сав заложио, да о овој парници свет дозна *истину*, написао је књигу поод насловом „A ruthénpör“ („Русинска парница“), као први број Библијоотеке Народносних Актуалитета. Књига се може наручити код писца (Budapest, IX. Liliom-utca 2. sz.), а цена јој је 1 К 50 п.

У Мармаарошсигету већ скоро три недеље бораави — као што смо већ јавили — наш поштовани пријатељ г. др. Михаиило плем. *Продановић*, адвокат овдашњи. Њега су Срби и Словаци адвокати изаслали као способног правника, да прати ток ове велике парнице и да све бележи, како би тиме спремио правни материјал за одбрану сиротих оптужених Руса. Г. др. Продановић се је, као добар Србин, одмах примио те тешке мисије те је, оставив своју адвокатску писарницу за то време, отишао у далеки Маармарошсигет и тамо врши своју важну мисију. Госп. дру Михаилу Продановићу и јавно евала за тај труд и пожртвовност!

— **Италијански официр шпијонира Аустро-Угарску**. Са *Сењске Реке* (Фијуме) јављају, да је тамошња погранична полиција ухапсила италијанског потпоручника *Трентиниија* из Милана. Он је оптужен, да је шпијонирао. Веле, да има и саучесника. Појединости истраге чувају се у највећој тајности.

Наравно, јер је врло непријатна ствар, кад ухватимо, да нас наш „верни“ савезник шпијонира путем својих активних официра. Међутим *овај* лов је свакако сретнији речкој пограничној полицији, него што беше онај, кад је ухао тобожње србијанске шпијоне ухапсила неке *кесароше* и *варалице*, а овамо ове српско правосуђе одавна гони као просте преступнике.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— **Борба за глагољицу**. Из *Задра* јављају: Из свих крајева Далмације стигли су конференцији бискупа телеграфски захтеви од свештеника, општина и многих других удружења, да се свом снагом заложе *за очување глагољице*, старинске словенске службе у католичким црквама.

Пада у очи, да далматински Хрвати заузимају у овом питању *све одлучније држање* борећи се за одржање глагољице.

— **Црна Гора**. Како са *Цетиња* јављају, државни прорачун Црне Горе за ову годину износиће око 12 милијона перпера. Трећина од тога употребиће се на државне потребе нових црногорских крајева. До сада је државни прорачун у Црној Гори износио нешто више од 4 милијона перпера. Према том је тај прорачун ове године утростручен.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 3. фебруара 1914.

— **Погреб † Маре дра М. Полита-Десанчића.** У суботу у 3 с. после подне био је погреб покојне госпође *Маре* дра Михаила *Полита Десанчића*. Из куће жалости кренуо се спровод у овдашњу св.-саборну цркву, где је било опело. На опелу је благоизволео присуствовати високопреосвећени епископ бачки г. Митрофан *Шевић*, а чиноначалствовао је преч. г. Милан *Ђирић*, окружни протопрезвитер новосадски уз асистенцију пречасне господе: Ђорђа *Велића*, пароха св. алмашке, Теодора *Милића*, пароха св.-николајевске цркве, и дворског ђакона Никанора *Чобановића* који су опело одржали ванредно ганутљиво. На кору је тужне песме посмртнице врло складно и дирљиво појало наше вредно српско занатлијско певачко друштво „Невен“, које је и путем до успенског гробља појало. На гробљу је над отвореним гробом одржано кратко молепствије, па је онда спуштен у породичну гробницу сандук са прахом покојне гђе Маре, која је оплакана од свога, тугом свладаног мужа и тешко ојађене деце, као и од многобројног грађанства, које је испратило њене земне остатке до вечне куће.

Бог нека помилује душу покојне госпође Маре!

— **За Петра Кочића**. Јуче, на *Сретеније*, у 5 сахати после подне одржано је у овдашњој Соколани (у Трандафилкину сиротишту) *Кочићево веће*, од кога је чист приход намењен породици тешко оболелог песника. Леп број овдашњег српског грађанства и омладине ђачке искупио се на ово вече, које је са правим српским, младачким одушевљењем отворио уважени професор српске велике гимназије новосадске г. Милан А. *Јовановић*, истакав сврху овог вечера. За тим је г. др. Тихомир *Остојић*, први секретар Матице Српске, одржао веома пажљиво и темељно израђено предавање о књижевном раду Петра Кочића и о значају тога рада у животу српског народа, па су онда г. г. професори Светислав *Башица* и др. Милан *Петровић* прочитали две Кочићеве ствари. Затим је г. проф. *Јовановић* благодарио на лепом одзиву и закључио вече.

Ово нам је вече показало, да Нови Сад ипак није душевно и национално сасвим умртвљен и томе се сваки пријатељ нашега народног напретка само радовати може. Зачетнику мисли, да се одржи ово вече: г. дру Тихомиру *Остојићу*, предавачима и одбору грађана, који су настојали, да Кочићево вече у Н. Саду испадне што више достојно Кочићевих заслуга, нека је овде јавно изречена искрена хвала. Радујемо се, што је и Нови Сад допринео своју лепту, да се притече у помоћ сиротој породици заслужног српског књижевника Петра Кочића.

— **О плаћању порезе**. Новосадски варошки магистрат издао је ову објаву: Доле потписани варошки сенат овим позива све оне, који до 16-ог о. м. нису исплатили у општинској главној књизи прописану и у смислу 26. §-а XI. з. чл. од 1909. године плативу порезу, да ову са припацима заједно за 8 дана од објаве овога прогласа то јест до 24-ог о в о г м е с е ц а на варошкој каси плате тим пре, што ће се у противном случају против њих покренути поступак о в р х е (ексекуције).

НОВИЈЕ.

Београд, 2. фебруара. Скупштина је јуче наставила рад, те ће у првоме реду претресати буџет и закон о инвалидима. Опозиција се спремила, да напада владу, али се у опште држи, да до опструкције не ће доћи.

За војног аташеа при овдашњем бугарском посланству биће постављен генералштабни мајор Асманов.

Организује се нова хипотекарна банка са основним капиталом од 5 милијона динара. Банка се оснива српским, француским и италијанским новцем.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ „БРАНИКА“.

Бугарска мекоћа.

Софија, 3. фебруара. Генадијевљева „Воља“ пише о румунско грчким претњама, па каже, како ове немају свог разлога с обзиром на мирно држање Бугарске, која своју судбину и своју самосталност никада неће туђим рукама (Турцима. Ур. „Бр.“) поверити.

Турска је приклонила главу.

Цариград, 3. фебруара. Порта је одговорила нотом на ноту великих сила о јегејским острвима, те истиче разочарање, што велике силе нису водиле довољно рачуна о интересима Турске. **Порта узима ноту великих сила на знање**, али ће се трудити, да друге своје захтеве оствари.

Корупција у Јапану.

Токијо, 3. фебруара. Пет маринских официра а међу овима један контрадмирал ухапшени су због злоупотреба. Судиће им ратни суд, који ће се састати.

Токијо, 3. фебруара. У седници коморе дошло је до бурних сцена при дебати о пореском закону. Опозиција је разбила кутије за гласанице. Увече је упао у одборску собу човек, напао је члана одбора, којега су морали пренети у болницу. Нападач је притворен. Парламенат је око поноћи одгођен.

Немачко-француски споразум.

Берлин, 3. фебруара. Немачко-француски споразум о железницама у Малој Азији јуче је у министарству иностраних дела парафован.

Позив на претплату.

Са 1. (14.) јануаром 1914. године ступио је „Браник“, Богу хвала, у тридесету годину свог живота и рада. Целом српском народу познат је »Браников« непоколебиви српски рад одавно већ, рад, за који и »Браник« и људи око њега поднесоше велике жртве. Но никаквих жртава нисмо жалили, само да послужимо српском народу, да одржимо лист на висини, на коју је подигнут.

„Браник“ се издржава једино од претплате и огласнине. Па како је ево настала I. четврт 1914. г., то молимо своје старе претплатнике, да обнове претплату, а све добре Србе, који се до сада нису претплатили на »Браник«, молимо, да се и они претплате на наш лист, који сам себе препоручује својим радом.

Претплата за „Браник“ остаје стара:

на читаву годину	34 К
на по године	17 К
на четврт године	8 К 50 п

а може се претплатити и месечно са 2 К 90 п. За Србију износи годишња претплата: 46 динара, погдишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара. За све остале стране земље износи претплата 45 К у нашем новцу.

Претплата се најбоље шаље поштанском упутницом на администрацију „Браника“.

У Новом Саду, 18. (31.) јануара 1914. год.

Управа и уредништво „БРАНИКА“.

ПРОМЕСЕ*)

НА

3% Уг. хипотекен срећке

од год. 1894.

Главни згодитак	. . .	К	75.000·—
1	„	по „	3.000·—
3	„	„ „	1·000·—
10	„	„ „	400·—
1700	„	„ „	200·—

Жребање 25. фебруара 1914.

ЦЕНА К 4·50.

издаје

МЕЊАЧНИЦА

Централног Кредитног Завода деоничарског друштва у Новом Саду.

*) Поштом шаљемо поруџбине само у том случају, ако нам се новац унапред пошаље заједно са 35 п. за рекомандацију.

ЛОКАЛ ЗА ИЗДАВАЊЕ.

У мојој кући у **Новом Саду**, Ђурчинска ул. бр. 19. има **одмах** за издавање **пекарски локал** са свом пекарском опремом како у радионици, тако и у дућану. Овај би локал, који се налази на **лепом месту, у сред вароши**, био погодан нарочито за **Србина** пекара, пошто Србина пекара нема у овој вароши. 59 3—5

Ближе услове даје власник куће

Ђорђе Пушић

Нови Сад, Ђурчинска ул. број 18.

СВОЈ СВОМЕ! СВОЈ СВОМЕ!

Јаковљевић и Друг

УМЕТНИЧКИ-ДЕКОРАТИВНИ БОЈАДИСАРИ

Вел. Кикинда.

Израђујемо и бојадишемо свете цркве дворнице и све остале просторије, у свима могућим израдама, као и византијско-српски стил. Даље бојадишемо и марморирамо и масним бојама. — Многе захвалнице од црк. општина стоје нам на расположењу. — Препоручујемо се српским црквеним општинама као и осталој српској публици. — Нацрте и предрачуну на захтев бесплатно! 527 12-26

ПАЖЊА!

50.000 пари ципела

4 пара ципела за само 9'— Круна.

Због тога, што више великих фирми запеше у плаћању, поверено ми је, да распачам велику количину ципела дубоко испод производне цене. Због тога продајем сваком 2 пара мушких и 2 пара женских ципела на шнирање, мрких или црних, галошараних с јако закуцаним пенцетима, кожа врло елегантна, најновија фазона, величина по нумери или центиметру. Свих 4 пари стају само 9 К. Разашиље се уз поузеће (per Nachnahme). Измена дозвољена, а и новац натраг. 63 3 12

N. DYM, KRAKAU III7.

Św. Stanistawa 2.

ПОЗИВ

НА

РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

МОЛСКЕ

„ЗАДРУГЕ ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ“

која ће се одржати у недељу 1. марта (16. фебруара) 1914. године у 2 сата после подне у школи г. Марка Славковића. на коју се сви честичари учтиво позивају.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Управитељ поднаша годишњи рачун за 1913. годину са извештајем надзорног одбора и давање опроснице.
2. Избор управе и надзорног одбора.
3. Избор два члана за оверовљење скупштинског записника.
4. Предлог управе за повишење плате послужитељу.
5. Евентуални предлози.

У **МОЛУ**, 18. (31.) децембра 1913. године.

УПРАВА.

MEGHIVÓ.

A Moholi „Kölcsönös önsegélyző és takarék egylet mint szövetkezet“

RENDES KÖZGYÜLÉSÉT

1914. évi március hó 1-én (február hó 16-án) d. u. 2 órakor a Szlávkovics Márko iskola tantermében fogja megtartani a melyre a szövetkezet tagjai tisztelettel meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság előterjesztése az 1913. évi számadásokról, a felügyelő bizottság jelentése és a felmentvény megadása.
2. Az igazgatóság és felügyelő bizottság választása.
3. Két szövetkezeti tag megválasztása a jegyzőkönyv hitelesitése végett.
4. Az igazgatoság inditványa a szolga fizetésének felemelése iráut.
5. Netaláni inditványok.

MOHOLON 1914. évi deczember hó 31-én.

IGAZGATÓSÁG.

ДУГУЈЕ — TARTOZIK **Рачун билансије — Mérleg számla** ПОТРАЖУЈЕ — KÖVETEL

ИМАЊЕ — VAGYON	К K	п f	ДУГ — TEHER	К K	п f
Готовина — Pénztárkészlet	124	63	Недељне уплате — Hetibefizetések . . .	27623	20
Обвезнице — Kötvények	86157	70	Штедионички улози — Takarékbetétek . .	60655	32
Вересијони завод — Hitelintézet	4800	—	Чиста добит — Tiszta nyereség 1912. К 720·05 1913. К 2083·76	2803	81
	91082	33		91082	33

ДУГУЈЕ — TARTOZIK **Рачун губитка и добитка — Veszteség és nyereség számla** ПОТРАЖУЈЕ — KÖVETEL

РАСХОД — KIADÁS	К K	п f	ПРИХОД — BEVÉTEL	К K	п f
Станарина — Lakbér	240	—	Камата на обвезнице — Kötvénykamat .	8016	29
Камата на улог — Betétkamat	3164	18	Пристојбе — Dijak	189	74
Порез и пристојба — Adó és illeték . .	881	51			
Издавање — Kiadás	477	63			
Плата и хонорар — Fizetés és tiszteletdij	1358	95			
Чиста добит за изравнање — Tiszta nyereség mint egyenleg.	2083	76			
	8206	03		8206	03

У почетку 1913. г. било је 140 честичара са 742 чест.
У току 1913. г. исплаћено 15 честичара са 59 чест.
Остаје концем 1913. 125 честичара са 683 чест.

Az 1913. év elejen volt . . 140 tag 742 üzletrésszel
Az 1913. év folyamán kilépett 15 tag 59 üzletrésszel
Maradt 1913. év végén . . . 125 tag 683 üzletrésszel

У МОЛУ, 31. децембра 1913.

MOHOLON, 1913. évi deczember hó 31-én.

Даша Јакшић с. р. управитељ. **Jaksity Dása** s. k. igazgató. **Слободан Матић** с. р. књиговођа. **Mátity Szlobodan** s. k. könyvelő. **Стева Угрнов** с. р. благајник. **Ugrnov Szteva** s. k. pénztárnok.

Прегледали, са главним и споредним књигама сравнили и за добро пронашли.
Megvizsgálta, a fő- és mellékkönyvekkel összehasonlitva, helyesnek találta.

У МОЛУ, 1. јануара 1914.

MOHOLON, 1914. évi január hó 1-én.

Надзорни одбор: — A felügyelő bizottság:

Милош Лолин с. р. председник. — **Lolin Milos** s. k. elnök. **Сима Матић** с. р. — **Mátity Szima** s. k.
Милан Страинић с. р. — **Strainity Milan** s. k. **Лаза Матић** с. р. — **Mátity Láza** s. k.

70 1—1

Власник и издавалац: Деоничарско друштво Браник. **Електрична Штампарија д. д. Браника у Н. Саду.**